

DE WERELD VAN DE PUPPY

Alexandra Horowitz bij Uitgeverij Balans

De wereld van de hond. Wat honden zien, ruiken en weten

Met andere ogen. Manieren om meer waar te nemen

Alexandra Horowitz

De wereld van de

PUPPY

Uitgeverij Balans

Inhoud

Voorwoord – Het puppyidee	9

DEEL 1 ER IS EEN PUP GEBOREN

Week 0	Allemachtig, wat een hoop puppy's	19
Week 1	Zoete aardappels	30
Week 2	Jonge blauwe ogen	43
Week 3	De week van de poep	55
Week 4	Professioneel kwispelen	66
Week 5	Bekkie met een staartje	77
Week 6	Krachtsertjes	88
Week 7	Pups op avontuur	98
Week 8	Het model van je keuze	109
Week 9	Stilte voor de storm	120

DEEL 2 TWEEDE GEBOORTE

Storm in aantocht	127
(On)volmaakte pup	141
Spoken	162

Vanuit de pup gezien	178
In en op	188
Wispelturigheden	202
Slapen, misschien	218

DEEL 3 QUIDJAREN

Verlangen	229
Stormkracht 10	243
Ons opvoeden	256
Het grappige van sleeën	267
Snuit voorop	279
Likherinnering	286
Nawoord – De honden	299
Dankwoord	301
Noten	303
Bronnen	305

DEEL I

Er is een pup geboren

Week o

Allemachtig, wat een hoop puppy's

De tijd verstrijkt onregelmatig en onrustig nu ons dagritme niet meer wordt bepaald door naar het werk te gaan. Tijdens een lockdown merk je nauwelijks of het vrijdag of maandag is. Toch gaat de tijd snel als je op de seizoenen en op de pup let. Zij bepaalt nu ons dagritme terwijl ze door haar eerste jaar dendert alsof het één lange dag is. In tegenstelling tot onze zich almaar herhalende *Groundhog Days*-achtige dagen is bij haar elke dag anders, soms zelfs de avond ten opzichte van de ochtend. Ik kon het tijdsverloop aflezen aan haar oren die steeds meer rechtop gingen staan tot ze op een ochtend, alsof ze opeens topzwaar waren, omklapten tot slappe driehoeken. Ik zag de tijd verstrijken in de snelheid waarmee haar gedrag verandert: eerst komt ze als we haar roepen, dan opeens niet meer. Ze leert op een specifieke plek te gaan zitten, ze leert om er vlakbij maar niet óp te gaan zitten. Ze leeft op de begane grond totdat ze doorheeft wat een trap is, waarna ze de lol ontdekt van naar boven en naar beneden rennen. Ze ontdekt eekhoorns, ze ontdekt bomen, ze ontdekt eekhoorns in bomen. Ze is dol op water, ze is afkerig van water. Het enige wat niet verandert is dat ze elke dag opnieuw verbaasd lijkt over de poes.

De jonge hond werd afgeleverd bij een asiel toen haar eigenaars erachter kwamen dat ze jongen zou krijgen. 'Afgeleverd' als in opgegeven, overgedragen, in de steek gelaten. De hond zelf gaf niet op. Ze straalt hetzelfde uit als veel dragende honden: waakzaamheid. Met haar rug naar de muur volgt ze met haar amberkleurige ogen elke beweging van de mensen om haar heen. Als ik een glimp opvang van haar opgerichte kop, zie ik een witte bles oplichten tussen haar ogen, haar gemêleerde vacht met vlekken, haar opgerichte omgevouwen oren. Ze oogt sympathiek in haar bewegingloze houding. Van opzij is haar buik zo sterk gezwollen dat haar poten onnatuurlijk kort lijken. Daarbinnen zit een onbekend aantal pups, op een röntgenfoto zichtbaar als een wirwar van over elkaar heen liggende wervels en schedelkommetjes. De hond was waarschijnlijk een paar dagen geleden al uitgerekend, vermoedt Amy, maar heeft tijdens het transport vanuit Georgia niet willen bevallen. Amy is haar pleegmoeder, een van die fantastische mensen die honden een tijdelijke opvang willen bieden tussen dakloosheid en een nieuw thuis, vanuit angst naar een warm welkom. Ze is lang, praktisch gekleed, heeft een verlegen glimlach en een oogopslag die zorgen weerspiegelt. De hond heeft ze Maize genoemd. Amy heeft niet alleen de opvang van Maize op zich genomen, ze zal ook al Maize' jonkies grootbrengen tot honden die niet naar een asiel hoeven.

Maize kwam midden in de nacht aan, na een stormachtige rit door Hudson Valley (in de staat New York), stroomopwaarts langs de westkant van de rivier, vechtend tegen de lichamelijke aandrang om de pups te baren. Vanuit de auto werd ze lopend door de regen naar het huis geleid, waar ze ondanks vele geuren en geluiden van verschillende vogels en andere honden uiteindelijk een warme, droge plek vond, zich ontspande en in slaap viel.

De volgende ochtend moest Amy vroeg op haar werk zijn, dus ze liet Maize achter in de comfortabel ingerichte ruimte, groot genoeg om rond te kunnen lopen en met voldoende zachte ligplekken en drinkwater. We weten niet precies hoe het is gegaan, maar op zeker moment moeten haar lichamelijke krachten de overhand hebben gekregen, ondanks de stress van de nieuwe plek met al die nieuwe honden- en mensengezichten. Waarschijnlijk heeft ze rusteloos hijgend lopen ijsberen, niet wetend waar ze het moest zoeken om de weëen op te vangen die door haar lichaam gegierd moeten hebben. Ze zal het afwisselend koud en warm hebben gehad, en moet terwijl haar baarmoeder zich begon te ontsluiten op verschillende plekken hebben geprobeerd een nest te graven voordat ze rust vond op de plek waar ze zich uiteindelijk nestelde.

Wat we wel zeker weten is dat Amy toen ze een paar uur later terugkwam Maize op een zacht bed in een plastic kinderbadje zag liggen, haar lichaam om zes harige bolletjes heen gekruld. Het is natuurlijk niet echt noodzakelijk dat mensen bij de geboorte van de jongen aanwezig zijn. De meeste honden worden geboren zonder dat er een mens aan te pas komt. Toch kan een bevalling ook bij honden misgaan, ze kunnen doodbloeden of niet in staat zijn de pups in leven te houden. Als er wel mensen bij zijn, kunnen ze bij nood ingrijpen en de moeder een handje helpen. Als je ziet hoe een hond omgaat met al die kleintjes die opeens uit haar lichaam komen, vraag je je af hoe ze het voor elkaar krijgt. Maar het lukt haar, of we nou helpen of niet.

Zes pups: niet veel meer dan het voorstadium van een hond, weliswaar voorzien van alle onderdelen maar nog niet zichzelf, met op hun glimmende vacht de resten van het vruchtvlies dat als plasticfolie om ze heen heeft gezeten om ze in leven te houden in de baarmoeder. Amy spreekt de moeder bewonderend toe terwijl ze naast het kinderbadje gaat zitten en de pups een

voor een optilt. Ze passen met gemak in de hand die hen om de buik vasthoudt, trappelen met hun pootjes, de tenen gespreid. Amy droogt ze af en legt ze terug bij de moeder met hun bekje bij een tepel om ze tot drinken aan te moedigen. Als iedereen droog is en voorzien van een speen loopt ze de kamer uit om meer spullen te halen. Bij terugkomst heeft zich nog een pup bij het zestal gevoegd. En als ze een uur later opnieuw even weg is geweest en samen met mij terugkomt, is nummer acht geboren.

Dan blijft Amy op haar plek terwijl ik van een afstandje toekijk. Maize ligt te hijgen, werpt een smekende blik op Amy en de ruimte om haar heen voordat ze haar achterpoot optilt om haar onderlichaam te likken. Daar wordt een kopje zichtbaar en dan een strakgetrokken gezichtje, kletsnat van het vrijgekomen vruchtwater, met een lichtroze neusje. Terwijl een voorpootje verschijnt en dan nog eentje likt de moeder zorgzaam met haar tong alles schoon. Met elke lik wordt het bolletje minder nat, verdwijnen de stukjes vruchtvlies en worden de korte nesthaartjes gladgestreken. De pup, een jongetje, beweegt niet terwijl hij met hulp van de tong stukje bij beetje uit het warme, veilige lichaam wordt gedreven. Als hij er bijna uit is, gebruikt de moeder haar tanden om hem eruit te trekken en de navelstreng met daaraan de placenta te pakken, het orgaan dat de foetus van zuurstof en voeding heeft voorzien en nu geen nut meer heeft. Ze sleept de moederkoek met pup en al naar zich toe, houdt hem voorzichtig vast op de vloer, bijt het hele ding eraf en eet het op. Uit het hoopje puppy's aan haar zij stijgen klaaglijke urrm-, oemf- en gilgeluidjes op.

De jongste pup begint zich kronkelend te bewegen. Hij wordt aangestoten en geduwd en er wordt stevig aan zijn buik getrokken. Op zijn rug liggend maakt hij voor het eerst een herkenbare hondenbeweging: hij strekt zijn achterpootjes ver uit en krabbelt met zijn voorpootjes door de lucht. Ik kijk tegen de

onderkant van een poot met teentjes aan: een koddig handje met zwemvliesjes, zoals een kind een hand tekent die ons toezwaait. Mama buigt alweer voorover om haar onderlichaam schoon te maken en de pup blijft tussen haar voorpoten liggen. Nu het aandachtig likken gestopt is, blijft hij als verdoofd liggen terwijl spieren in zijn gezicht zich aanspannen om de zintuigen in werking te stellen: de ogen (die niet eerder opengaan dan over een week of twee), de oren (met hun door de oorflappen nog dichtgedrukte gehoorgang) en de wenkbrauwen (gefronsd als in diepe concentratie).

Het hartje, nauwelijks vijf werveltjes groot, klopt wel tweehonderdwtintig keer per minuut; elke hartslag is door de huid heen zichtbaar. De ademhaling komt hortend op gang; met de eerste luchthappen van nog geen seconde halen de longen hun eerste buikvullende levenslucht naar binnen, om daarna te vertragen naar één inademing per paar seconden. Verder doet de pup niks, uitgeput als hij is van zijn lancering op de wereld. Zijn moeders neus stimuleert hem om te bewegen. Met haar tong rolt ze hem om en om, en wanneer ze even ophoudt klauwt hij zijn nagels in de zachte vloer en krijgt hij genoeg trekkracht om zich half op zijn buik te draaien. Nu werkt hij aan zijn ledematen, die hij door de nieuwe omgeving laat zwemmen. Drie minuten na plotseling uit zijn hol verdreven te zijn, kan hij ademen, bewegen en de weg vinden naar zijn broers en zussen aan de andere kant van de buikwand die ze zojuist hebben verlaten.

De volgende pup komt achterstevoren en kondigt zich aan met het kleinste staartje ooit, in de vorm van een apostrof. Maize duikt weer onder haar poot om te likken en opeens glijdt de pup in een waterval van lichaamssappen naar buiten om met de vastberaden doorlikkende tong van haar moeder tussen haar broertjes en zusjes gerold te worden. De moeder likt afwisselend zichzelf en het kopje van haar nieuwe jong schoon. Op de

een of andere manier weet het los te komen, grip te krijgen op de vloer en zich onder een oudere pup door te tijgeren om zo dicht mogelijk bij mama's buik te komen. Er komt er nog een tevoorschijn, het kopje eerst en nogal opvallend omdat het helemaal groen is (waarschijnlijk door meconium: uitwerpselen waarin het felgroene pigment biliverdine kan zitten, dat een ongevaarlijke maar heftige kleur veroorzaakt). Al gauw begint de pup te gapen en zich uit te rekken alsof ze 's ochtends wakker wordt, ook al zit ze nog steeds aan de moeder vast. Maize kijkt met wijdopen ogen toe. Als ze niet met een pup bezig is, rust ze met haar kop over hen heen terwijl ze om zich heen blijft kijken.

Tegen middernacht zijn er tien pups geboren op een en dezelfde geboortedag: vijf jongetjes en vijf meisjes. 'O help,' breng ik uit als er daarna nog eentje tevoorschijn komt. 'Allemachtig,' zegt Amy terwijl ze achterover gaat zitten, 'dat zijn een hoop puppy's.' De oudsten zijn nog maar een paar uur op de wereld maar zien er verrassend volgroeid uit vergeleken met de pasgeborenen; hun lijf is droog, hun vacht lijkt voller en ze liggen allemaal met hun kopje bij moeders buik, hun achterkant naar ons gericht. De jongste zijn schriel, nog vochtig en hun lijfjes doen broos aan, alsof ze net in elkaar zijn gezet. Ze liggen op hun rug en doen pogingen om zich om te draaien.

Er zijn drie tepels minder dan er pups zijn. Dit eerste wiskundige inzicht uiten de pups die zichzelf al rechtop kunnen houden door over anderen heen te kruipen op zoek naar een tepel, en als die bezet blijkt te zijn, eerst maar even een dutje te doen. In de toren van op elkaar gestapelde hondjes is moeilijk te zien waar de een eindigt en de ander begint, ook al worden de verschillen in kleur beter zichtbaar nu hun vacht opdroogt. Anders dan biggetjes en kittens, die niet alleen met elkaar twisten om tepels maar ook sterke voorkeur voor een bepaalde tepel

vertonen – als een scholier die in de klas altijd op de plek gaat zitten die ze op de eerste dag van het semester uitkoos – zoeken pups op goed geluk naar een tepel. Ze ‘geven geen enkel blijk van tepelconsistentie,’ zeggen onderzoekers naar neonataal gedrag bij honden een beetje geringschattend, al lijkt er bij een overschot aan tepels wel een voorkeur te zijn voor de middelste. De enige keer dat ik een puppy van tepel zag wisselen was toen Amy hem losmaakte om een mager exemplaar aan te leggen.

Als er eens een puppy van de stapel rolt, tilt hij zijn kopje op om ijverig de omgeving af te tasten en zich vervolgens met schokkerige bewegingen een weg terug te tijgeren naar de warmte, de koestering en de voeding. Puppypootjes maken voortdurend een zacht trappelende beweging om zich verder naar voren, nog dichterbij, er helemaal tussenin te wurmen. Als er acht liggen te drinken, is Maizes’ hele buik van voor- tot achterpoten bedekt. Zuigend en zuchtend dommelen ze in terwijl Maize zich aanpast, totdat ze uiteindelijk loslaten. Als Maize zich opricht blijven de pups liggen waar ze los hebben moeten laten, de pootjes gespreid, het kopje zwaar op het kraambed, uitgeput.

Met ingehouden adem kijk ik hoe Maize haar kleintjes een voor een verzorgt. Ik verander niet van houding, bang dat een beweging de betovering zal verbreken. Ik voel ontzag, niet alleen voor het gemak waarmee ze de nieuwe situatie aangaat maar ook voor de grote vaardigheid waarmee ze dat doet. Ik zie hoe het leven nieuw leven voortbrengt. Het voelt groots om een nieuw wezen van ongeboren naar geboren toestand te zien gaan, bijna alsof ik getuige ben van het hele leven van de pup. Als ik op een gegeven moment naar buiten kijk, heb ik het gevoel dat de kale bomen gedurende mijn observaties in bloei zijn geweest, blad hebben gekregen en hun bladeren weer hebben laten vallen.

Maize richt haar hoofd op, begint te hijgen, werpt een verbaasde blik om zich heen en gaat dan weer verder met de verzorging van haar kroost. Ik durf eindelijk uit te ademen en opeens flitst er een gedachte door mijn hoofd: ergens in deze puppyberg ligt ons nieuwe gezinslid.

Laat ik even iets uit de weg ruimen. In elke wetenschappelijke publicatie over honden die jongen krijgen wordt het vrouwtje 'de teef' en het mannetje 'de reu' of zelfs 'dekreu' genoemd, volgens algemeen erkende vaktermen. Ik doe dat niet. Zelfs met mijn wetenschappelijke pet op vind ik het lastig om woorden te gebruiken die zo'n negatieve connotatie hebben.

Afgelopen jaar heb ik verschillende honden zien bevallen: stuk voor stuk zelfstandige wezens die van het ene op het andere moment overvallen werden door de ingrijpende verschijning van puppy's onder uit hun lijf. Er was weinig teefachtigs aan deze honden. Niet alleen richtten ze zich meteen tot de pups om ze ter wereld te helpen komen, schoon te likken en wekenlang te voeden en te verzorgen, ze deden dit met onophoudelijke aandacht en geduld, zonder enige hulp van wie dan ook.

Een nest bestaat gemiddeld uit vijf pups; zwerfhonden krijgen er vanwege de kleinere overlevingskans meer, kleinere rashondensoorten minder. De grootste worp ooit geregistreerd – ja, er bestaan mensen die dit soort dingen bijhouden – was van een Napolitaanse mastiff die er vierentwintig baarde. Zo'n grote schare ter wereld brengen moet de moeder meer dan een dag werk hebben gekost, want de tijd tussen twee geboortes kan oplopen tot langer dan een uur.

Pups worden afwisselend uit de ene en de andere kant van de Y-vormige baarmoeder geboren. De plek waar ze als foetus groeien bepaalt de ontwikkeling van hun geslacht: vlak voor de geboorte worden de foetussen blootgesteld aan een golf hor-